

GLASILO ŽENSKIH DRUŠTEV V JULIJSKI KRAJINI

VSEBINA 7. ŠTEVILKE: @@@

OBRAZI IN DUŠE. XIII. — ANTONIJA SLAVÍKOVA. (P.)	Stran 145
VALERIJA, HČI CESARJA DIJOKLECIJANA. — (Ivan Zorec). — (Konec).	„ 147
MLADA LETA PAVLINE PAJKOVE. — (Dr. Joža Glonar). — (Nadaljevanje).	„ 150
KO JE ŠLA MLADA DAMA V DRUGI MESEC. — (Fr. Milčinski).	„ 153
MATI IM OTROK. — (Anica Lebarjeva)	„ 155
O MLADI LJUBEZNI. — (Dr. France Debevec).	„ 156
SKUPŠČINA NARODNEGA ŽENSKEGA SAVEZA KRALJ. SHS V SARAJEVU (Alojzija Štebijeva)	„ 160
PRED TOVARNO. — Pesem. — (Fr. Ločniškar).	„ 162
† DR. NADA SLAVÍKOVA. — (U.)	„ 163
IZVESTJA: Za našo deco. — Po ženskem svetu. — Gospodinjstvo. — Društvena poročila. — Higijena. — Kuhinja. — Razgovori (v prilogi.) — Listnica uredništva (v prilogi.)	165, 166, 167, 168. — PRILOGA.
UREDNIŠTVO: PAVLA HOČEVARJEVA.	

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 48, s krojno prilogo: Din. 60; polletna: Din. 24, s krojno prilogo: Din. 30. — Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovska cesta 20. - Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal štev. 384. — Odgovorna urednica: C. E. Godinova. — Izdaja „Žensko dobrodelno udruženje v Trstu“. — Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco 20.

KNJIGARNA - PAPIRNICA - KNJIGOVEZNICA

J. ŠTOKA

TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno vse pisarniške potrebščine za šole, občinske, župne in odvetniške urade, kakor tudi vsakovrstne slovenske knjige, muzikalije, molitvenike itd. — Izvršuje vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da sprejema in izvršuje vezanje zemlje-knjižnih in bančnih knjig tudi v urad. prostorih v mestu in tudi na deželi.

Pomisli vendar

**predno izdaš trdo
zasluženi denar !?**

Zato si pred nakupom oglej
BOGATO ZALOGO

**vsakovrstnega
pohištva**

iz dobroznane domače tovarne

ANTON BREŠČAK
GORICA

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

PODRUŽNICA

Ljubljanske kredit. banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

TELEFON ŠTEV. 50. ————— Brzojavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA.

Deln. glavni in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 60 milijonov.

PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst

Obreduje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. — Uradne ure za občinstvo od 8½ — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.

Obrazi in duše.

XIII.

Antonija Slavikova.

Mati, katere srce je prebodeno s sedmerimi meči; žena, katere duša je silnejša od telesa...

Na dan 56. svojega godu je stala na vrtu, nad prisojnim zidom sredi bujnega grmovja in cvetočih rož. Temna ji je bila obleka, temnejši izraz lica, še temnejša njena misel, ki se je odražala v otopelem pogledu izplakanih oči... Tam pod zidom, skozi težka vrtna vrata so nosili venec za vencem, same bele rože, sami nageljni in lilije, sami beli trakovi z zlatimi napisi. Za njimi pa so nesli krsto, peljali jo po beli cesti, vedno dalj od nje, od njenega objema, od njenega srca in telesa...

Jadna mati, že tretjič je doživela svoj veliki petek... že tretja hčerka ji je odšla po tej poti: Vlasta, Slavica, Nada. Vse tri mlade, nadebudne, stoječe tik pred vrati življenja. Komaj so se jim odprla napol, že so se jim zaprla za vedno...

In ona, mati sedem žalosti, je živela vse to. Njena ljubeča roka, ki je nekoč v najslajši materinski sreči povijala nežna telesa in jim izvabljala z ličic prvi smehljaj; ona njena skrbna roka, ki je ponosno vodila hčerke po življenjski poti do visoke strokovne izobrazbe, ona njena jadna roka jim je neumorno stregla, ko je venela njih svežost in pojemala njih življenjska sila, pa je naposled s smrtno onemoglostjo pogladila ledeno ročico svoje mrtve hčerke...

Kdo more v polni meri pojmiti vso grozno tajno in bol njenega materinstva...

* * *

Baš letos poteka štirideseto leto, odkar je stopila Antonija Lavrenčič-Slavikova v javno narodno življenje, ki je bilo takrat šele v povojih. Ona in Marica Nadlišek-Bartolova sta na Jenkovem slavlju istega dne deklamirali „Staro Bolgarko“, prva v Trstu, druga v Vipavi. Ti dve in Karla Grmek-Ponikvarjeva so bile prve tukajšnje Slovenke, ki so zavestno čutile kulturno dolžnost žene ter se udejele na vseh takrat dostopnih prosvetnih poljih.

Od veselične deklamatorice, pevke in igralk se je nadaljevala pot Antonije Slavikove globoko v narodno in socialno življenje. Še kot mlada učiteljica je pošiljala v primorske liste članke, v katerih se je z moško

odločnostjo zavzemala za ohranitev našega narodnega življa. Kot dobra žena in požrtvovalna mati je pozneje razširila svoj ožji delokrog preko rodbinskega praga: v mnogih naših kulturnih in dobrotvornih društvih se požrtvovalno udeležujejo njene bogate sposobnosti. Pravo njeno javno delo se je začelo med vojno. Vso veličino njenega neumornega prizadevanja poznajo zlasti oni neštevilni ranjenci in ujetniki, ki so dobivali od nje pomoč pod okriljem „Rdečega Križa“. Po vojni je posvetila vse svoje sile zasčiti osirotele dece in vdovam. Preko njenih rok prejema nešteto sirot obleke, nebroj vdov denarne prispevke; odraslim sirotam pa preskrbuje mesta po zavodih ali pri obrtnikih. Vse se obrača nanjo, vse išče pri njej nasveta in pomoči.

Poleg „Organizacije udov in sirot“ ji je najbolj pri srcu „Žensko dobrodelfno združenje“; s plemenitim čuvstvovanjem in z obsežnim duševnim obzorjem vodi društvo po visokih človekoljubnih in kulturnih smernicah. Tudi „Ženska podružnica Šolskega društva“ ima v njej najmarlji-vejšo delavko.

Kdor pozna delo v naših dobrotvornih društvih, ki se vzdržujejo le s članarino in prostovoljnimi prispevki, razume, da more v njih delati le ona, ki se ne straši nebrojnih potov, prošenj in besed.

*
* *

Antonija Slavikova je žena v polnem pomenu besede: kot soproga veleuglednega javnega delavca živi z njim v najlepšem medsebojnem izpopolnjevanju. V marsikaterem političnem boju se trese za njegovo življenje, iz ust pa ji prihaja le trezna in bodrilna beseda. Kot vzorna mati šesteri deci je uživala vse sladkosti in vse bolesti ženske duše; poleg tega pa si je znala priboriti vedno čas in moč, da tudi v socialnem življenju izvršuje širjo žensko misijo.

Njena blaga duša je izgubila že toliko, ne more pa izgubiti vsega, zakaj preobsežna je njena vsebina. Nestevilna naša bedna deca čaka danes na njo, na skupno mater svojo, ter jo prosi, naj se zopet vrne med njo. Njeno sodelavke pa zro vanjo še z večjim zaupanjem, zakaj uverjene so, da se bo njena tako bridko preizkušena duša še z večjim razumevanjem udeleževala na polju narodnega in socialnega materinstva.

S sedmerimi meči je prebodeno njeno srce, toda duša ji je silnejša od telesa, ... Še bo iskala utehe; iskala jo bo tam, kjer bo mogla deliti dobroto in pomoč, kjer bo bodrila druge v tugi, čeprav sama omaguje pod njo.

Še žive žene z dušo majke Jugovičev ...

P.

Valerija, hči cesarja Dijoklecijana. (Ivan Zorec)

(Osnutek zgodovinskega romana.)

(Konec.)

Viharna in nesrečna je bila tudi vsa nadaljna pot ladji, ki je nosila cesarski begunki.

Ko sta Priska in Valerija po dolgem in mučnem jadraniu stopili v živahnem Solunu na kopna tla, se nista še dobro oddehnili, pa sta videli, da ju poveljnik ladje skrivoma zasleduje po svojih ogleduhih.

S pomočjo kristjanov sta mu ubežali na Kreto, kjer pa je bil že znan njiju beg iz Aspalata in so ju cesarski uradniki nemirno iskali. Bežali sta v Atene, skrivali sta se v Korintu in v strahu in skrbeh sta petnajst mesecev begali po raznih krajih, trpeč veliko pomanjkanje in ponižanje.

Nazadnje sta se vrnila v Solun in tam so ju cesarski ljudje spoznali in zgrabili.

Preprosto in ubožno življenje jima je čisto zlomilo moč in pred cesarskim namestnikom Severom Licinijem, ki ju je pestil, se nista prav nič več zatajevali.

«Rimljanki sva in iz družine cesarja Gaja Avrelija Valerija Dijoklecijana, — kaj hočeš, zakaj naju nadleguješ?» se je pritožila Priska.

«Kristjanki sta in cesarju sta pobegnili, da bi zoper njega ščuvali nazarance,» ju je tožil namestnik.

«Ne tajiva svoje vere.»

«Torej nista Rimljanki.»

«Sva in zahtevava zase pravico svobodnih rimskih državljanov.»

«Kristjani nimajo državljanskih pravic.»

«Potlej zahtevava, da naju pošlješ v Aspalat pred cesarja, — samo on nama sme soditi,» se je ustrašila Priska.

Namestnik pa se je zaničljivo smehljajl in je odgovoril:

«Cesar je po vsej državi poslal ukaz, naj vaju zadene sodba, kjerkoli vaju kdo zasači.»

Prisko so obsule solze.

«Sodi torej!» je odločno rekla Valerija, ki je ves čas trdovratno molčala in mislila na zvestega Gaja in tiste mehke trenutke ob slovesu.

Pa namestnik je zmajal z glavo in suho rekel:

Najprej morata bogu Eskulapu darovati spravno daritev, tako se glasi ukaz. Potlej vaju sodim zaradi upora sam ali pa vaju pošljem cesarju, da vama sodi po starih postavah, ki gredo družinskemu očetu!»

«Lažnivim bogom ne bova darovali!» je zavpila Valerija.

Licinij je pomignil vojakom in si v strahu pred jezo božjo zakril obraz.

«Zaradi bogokletja vaju bom sodil posebej!» je potlej jezno rekel.

Vojaki so ju zgrabili in ju pehnili v temno, vlažno ječo.

V ječi sta prestajali neznanske muke. Zaprti sta bili med surovimi razbojniki, ki so s hudobno naslado žalili njiju sramežljivost.

Več dni po vrsti ju je namestnik zaslišaval in silil, da bi darovali pest kadila na žrtvenik poganškega boga.

Gospe pa se nista vdali, molili sta in si želeli smrti, ker sta vedeli, da jima ni rešitve.

Bolj ustrašili kakor razveselili sta se, ko sta ob zasliševanju pred namestnikom naenkrat stopila pred njiju — Flavij in Gaj.

Flavija je pekla zavest krivde. Trudil se je na vse načine, da bi ju pregovoril.

«Tako darujta, kakor sta darovali v Aspalatu,» jima je svetoval navidezno vdanost do bogov.

Priska pa je odločno rekla:

«Pojdi in povej cesarju, da nisva hoteli grešiti zoper svojega Boga, pojdi in povej, da sva cesarju odpustili tudi te zadnje muke in da sva molili zanj!»

Valerija pa je rekla Flaviju:

«Tudi tebi odpuščava vse. Vrní se in ko boš gledal kip božice Prozerpine, se spomni, da kleči tista, ki je nosila njene poteze, pred večnim Bogom in ga prosi milosti zate. — Pojdi v miru!» je dostavila in se je sklonila h Gaju, ki ji je poljubljal rob zamazane tunike in se bridko jokal.

«Gaj, o zvesti in dobri Gaj!» je rekla in mu položila obe roke na glavo. «Zakaj se jokaš? Veseli se, ker je Bog vodil najina pota, da je nama bilo slovo samo začasno.»

«In bo začasno tudi to slovo, o Valerija!» je dejal in vstal.

«Takrat sem ti bila rekla: Vzemi svoj križ na rame in hodi za meno!»

«In našel sem spoznanje in pot za teboj, o sestra v Kristu, gospodu našem!»

«O Gaj —!» je v nepričakovani sreči vzkliknila Valerija in ga objela in poljubila.

Priska je skočila k njima in ju milovala:

«Otroka moja —!» je ihtela in se smehljala.

Flavij je prebledel, namestnik se je zmedel in ni razumel, Gaj pa je poljubljal solzno lice svoje Valerije in tresočé se roke ginjene Priske.

Licinija samega je prizor genil.

«Vdajta se in žrtvujta,» je rekel gospema, «pa vaju pošljem v Aspalat. Cesar je moder in dober in vse se še lahko poravna.»

Flavij je molčal, gledal topo predse in umikal oči. Gaj je pokleknil pred Valerijo in jo je prosil:

«Blagoslovi me, preden odgovoriš!»

Valerija se je sklonila in ga prekrizala, potlej pa se je obrnila do namestnika in mu je odločno rekla:

«Ne bova darovali! Sodi torej!»

«Sodi!» je ponovila Priska.

Namestnik je vzdihnil pol od sočutja, pol od jeze in ju dal odvesti v drugo, osamno in bolj čisto ječo.

Ali tudi vsi nadaljnji poskusi, da bi ju pregovoril za žrtvovanje bogu Eskulapu, so bili brezuspešni. Tako se je naveličal in ju je obsodil v smrt z obglavljenjem na javnem morišču.

Tisti dan se je na trg, kjer jima je bilo umreti mučeniške smrti, nagnetla velikanska množica ljudstva. Sočutno so govorili o imenitnih gospeh in med množico jih je bilo dosti, ki so premišljali, kako bi ju siloma oprostili in rešili pred neusmiljeno obsodbo. Posebno kristjani so stiskali pesti in so bili pripravljeni na upor.

Ampak nemirna množica je utihnila in obupala, ko se je na trg privalila sodrğa, ki so jo plačevali cesarski uradniki, da jim je s kričanjem in slavospevi delala nekakšno javno mnenje.

Licinij se je namreč sam bal nemirov. Zato je razdelil med lačne stopače žita in nekaj denarja in jim ukazal, kar se mu je zdelo potrebno.

Za sodrgo je s težkimi koraki prikorakala močna četa silno oboroženih vojakov, sredi med njimi sta se peljali cesarica in cesarična, — in težka lesena klada.

Za vozom je šel krvnik, v naročju je nosil širok, težak meč in grdo je gledal in se je široko smejal — bil je barbar.

Za vojaki je vrela še grja sodrğa in je vreščala in kričala. Nje hrušč in trušč se je vsul v nemir, ki je spet nastal med množico na trgu, ko je zagledala obsojeni gospe, in je zadušil glasno mrmranje in ihtenje sočutnih Kristjanov in poganov.

Nemir se je povečal, ko se je voz ustavil in je krvnik zvalil klado na tla, zamahnil vanjo z mečem, da je ostro orožje obtičalo v trdem lesu.

Nato je barbar potegnil z voza čudno mirni in vdani kristjanki.

Množica je zavreščala: sodrğa v veselem priznanju, kristjani in drugi v ogorčenju.

Prva je pokleknila Priska, povzdignila roke in oči v kratki molitvi in se potlej sklonila nad klado.

Množica je utihnila, odrvenela — in barbar je zamahnil...

Pokleknila je Valerija, poljubivši glavo ubite matere, in je vlila vso molitev v glasen vzklik:

«Moj Jezus —!»

In krvnik je spet zamahnil...

Sodrğa je popadla glavi, ki so se jima oči še odpirale, se polastila z nesramnimi kretnjami in šalami obeh teles, pojemajočih v zadnjih krčih, in ji je vrgla v morje. —*)

Tako sta umrli plemeniti ženi, ki jima je bila duša hrepenela iz preživelega poganstva v višave ljubezni in bratovstvo in večno življenje oznanjujočega kristjanstva; tako sta dali življenje cesarski Dalmatinki in njih duši do današnjih dni nista zapustili solčne domovine na solinskem polju in v belem Splitu ob zelenomodrem morju pot krševitimi gorami sivega Mosorja.**)

*) Valeria quoque per varias provincias quindecim mensibus plebeio cultu pervagata, postremo apud Thessalonicam cognita, comprehensa cum matre poenas dedit. Ductae igitur mulieres cum ingenti spectaculo et miseratione tanti casus ad suplicium, et amputatis capitibus, corpora eorum in mare abiecta sunt. Ita illis pudicitia ed conditio exitio fuit. — Lactantius o. c. cap. Ll.

**) V Splitu in okolici živi dosti pravljic o Dijoklecijanu in njegovi družini. (Glej: Don Fran Bulić: «Car Dijoklecijan itd.»). — Pis.

(Dr. Joža Glonar) Mlada leta Pavline Pajkove.

18.

Gorica 19/10 1875.

Preljubi moj prijatelj!

Kakor žalost, iták veselje želi biti razdvojeóno. — Prijatelj, Vi ste me umevali, ste me tešili, ljubili v togo; Vi me boste umevali, z menoj se veselili i tudi ljubili v veselje. Tolazljíve Vaše besede so mi mnogokterokrat hladile v nezgodi srce, in v znamenje mojega zaupanja proti Vam, moje hvaležnosti, izbrala sem prvega Vas za zaupati tajnost, razdvojiti srečo, za kojo vesta le dve srci in pak moji domači. Vi ste torej prvi, kojemu zaupam to, kar ne sme še v javnost, kar mora ostati skrivnost dokler nij še čas določiti. Vi pak, tako dobri, vedno takó zvesti proti meni, vem, poštovali boste mojo željo, moja zaupanja, ker vedite, samó ker smatram Vas za pravega prijatelja, oprem Vam svojo dušo, razkrivam Vam svoje srce, kajti, brezi zaupanja, brezi odkritosti, si niti pravega prijateljstva misliti ne morem; toda k reči. —

Predragi prijatelj! jaz ne vem, kaj se je z menoj zgodilo; jaz sebe več ne poznam; in zmédena sem pak tako zbog veselja, zbog blagosti koja mi sedaj prsa napolnjujeta, da ne vem kaj pišem. Zato tudi oprostite, če bode to-le pisemce zmédeno, ker denes nijsem možna kaj pametnega več napisati ko pišem Vam uže o mojej sreči. Moj prijatelj, jaz sem ljubljena in jaz ljubim! —

Ljubljena sem od možá, kojega kinčajo vse lastnosti za me osrečevati, popolnoma osrečevati, in kojega jaz uže sedaj ljubim in spoštujem z vsemi močmi mlade in hvaležne moje duše. Ah, prijatelj dragi, kakó sem srečna, da bodem večno, večno sméla ljubiti moj narod, moj uže takó iskreno ljubljeni slovenski narod, koja misel, njega morati kedaj prezirati, mi je uže toliko in toliko vročih bridkih sólz vzbudila; kakó srečna, da bodem vedno na svojo stran imela tovariša, ki bode me ljubil, poštoval, ki ve me ceniti; kakó srečna, kakó veséla, da bodem smela Vas vedno za prijatelja imeti! —

Prijatelj! jaz bodem — Pajkova žena! — —

Ne prašajte me, kakó sva prišla do tega, kajti jaz sama ne vem. Po smrti njegove uboge ženke, je postala meju nama bolj pogosta korespondenca; on je méni svoje bóli potoževal, jaz ga tešila, in konec tega našega mejsebojnega pomilovanja bil je, da sva se prepričala resnice pregovora koji pravi: da od pomilovanja do ljubezni je samó jeden korák.

Za dnes naj bode dosta; v kratkem pričakujem ga in potem se Vam spet kaj oglasim. Veselite se z menoj, moj prijatelj, mojega novega življenja, prerojenja, ter bodite zvesti na moje obljube spolnitev, koje Vam dnes storim, da boste, predno leto mine — ako me bođovi ne varajo — tudiosobno se seznanili.

se Svojo prijateljico

Pavlino.

P. S. Oprostite, še jedenkrat prosim Vas, zmédénost tega pisma; ponavljam prošnjo da naj živa duša ne izvé, kar sem Vam objavila, da! niti Piku o tem kaj omeniti. Pismo pak ognju izročite, kajti, kar se temu izroča, ostane gotovo nepoznano.

Hvala, presrčna Vam hvala za lepe poprave in premémbe zadnjih mojih pesem. Pišite mi skoro spet, in mi zdravi ostanite. Zbogom.

19.

Gorica 29/10 1875.

Predragi prijatelj!

Zadnje Vaše pismo me je žalostilo. Zato Vam pred obljubenem časi spet par vrstic napišem, ker mi je kaj tesno pri srci po Vašem zadnjem dopisi. Prijatelj, moj vedno dobri prijatelj, ste-li Vi meni v resnici takov? — Po Vašem zadnjem pismu sodeča, sklenila sem — da nijste! —

Tedaj sprememba živjenja, koja mi učaka, oddaljuje mi prijatelja, kojega sem ljubila kot brata, in ga več kot takevega spoštovala? Mora uže res biti, ker ste mi

sami to sodbo izrekli pišoč mi: «Zdaj Vam naravnost povem, da je najinega prijateljstva cvet se obletel!» Prijatelj, žalostili ste me! —

«Jaz ne živim ob milosti, osobito pri prijateljih ne»; prijatelj, tu pak ne razumem Vas. Imenujte znabiti Vi «milost» ono čustvo, koje, zraven ljubečega ljubimca ali pak ljubimce mi še gojimo do kakovega pravega prijatelja ali prijateljice? Tedaj človek, koji ljubi, pozabiti mora vseh nekdanjih pravih prijateljev, zadušiti glas hvaležnosti koji se v njem glasi do kakovega teh prijateljev samó zbog straha, da bi ti prijatelji ne imenovali «milost» to njegovo prijateljsko ljubezen? Ne sme-li poročena ženska imeti prijatelja, brezi omadeževati s tem priseženo zvestost svojemu soprogu? Jaz, ker le po sebi merim, ker sebe najbolje poznam, konstatujem da s m e. Na stran bodočega mojega družnika živeča, jaz bi zamogla občevati tudi z desetimi prijatelji, se vedeti z vsakim ljubeznivo in dostojno kakor bi vsaki od njih zaslužil, in nikdar, niti z m i s l i j o, žaliti srce svojega možá. Pa še eno vprašanje. Ni-li gos. Pesjakova sopruža in mati? Kaj veže Vas tedaj na njo, ko pravite, da «ko bodem jaz Paj... vezala ne bode Vas nobena stvar več z menoj?»

«Zdaj so literalni interesi»; tu resnico govorite; «potem prevzame Pajk Vaše mesto»; tudi tu Vam ne morem pregovarjati; da se pa potem ne smeja več drug z družega zanimati, tega si ne morem tolmačevati. Zakaj ne bi smela tudi potem časi Vam pisati, po Vas popraševati, Vam povedati kakó se mi kaj godi, Vi mi odkrivali kakor doslé Svoje tožno življenje? Mari menite, da bi Vas potem več ne umevala, občutila? Me ne poznate, če kaj enacega o mene mislite. Moje srce, moja občutka vsa, ne bodo spreminjevali njih značaj, tudi ko bi se kedaj v največo srečo topila.

Če ste jezni nad Paj. to mēni ne zadeva; zdaj ne še, enkrat znabiti mi bode mogoče Vaju spet poprijazniti; anti si nijsta takó sovražna. Slovenci, Slovenci, odvadite se, zbog vsake malenkosti prepir unemati, sej s tem le sebi, rodu svojemu škodujete! Želē da bi Vas to-le pisemce zdravega udobilo, voščē Vam prav srečnih praznikov v družbi Svojih dragih, lepó Vas in sestre Vaše pozdravjaje

ostajam v e d n o
Vam hvaležna Lina.

20.

Gorica 16/11 1875.

Dragi prijatelj!

Prizanašajte, odpustite mi moj dolgi molk. Jaz sem bila morala že zdavna Vam pisati, se Vam zahvaljevati za Svoj lep dar, za krasno interesantno mi poklonjeno «Donno Diano», toda, prijatelj! zadnji čas je meni kaj čuden čas, čudne rečij se mi v njem godē, jaz pak sem srečna in tožna, ganjena in mirna, zmedena in pokojna, z eno besedo takova sem, da še vedno sebe ne poznam.

Pa sej vem, Vi mene umevajte; Vi mene poznate in mojih občutkov; Vi ste rahločuten človek, lehkó si tedaj predstavljate sedanje moje stanje in počutke.

Pri pismu priložim Vam svojo — zaročno karto! Sicer sem bila prošena do 1. Decembra nikomur odposlati te liste, ker takrat stoprv je pol leta da je Pajk udovec, in takrat tudi sme najina zaroka mej svet, jaz pa tudi nikomur jih še dopošiljam ko baš Vam, ker Vi ste moj p r i j a t e l j in ker vem, da Vam smem v s a k o tajnost zaupati; Vi ste mož! Dali ste mi vžē dovolj dokazov k temu!

«Ko udobim Vašo zaročno karto, je najinega pisemskega prijateljstva konec!» tako mi zadnjič pišete. A to, prijatelj! ne s m e se zgoditi!

Jaz ne bodem «žena» pred polu letom, in meju tem časom jaz potrebavam Vašega prijateljstva, in to v v s a k e m obziru, in Vi mi ga n e s m e t e odrekati.

Ko bodem pak Pajkova, in Vas bodem kakrat svojimi listi nadlegovala, i tedaj, vem, ne boste mogli tako trdosrčni in nevljudni proti meni bití, in mi ne odgovoriti. —

Pajk je bil pri mēni od 5. t. m. zjutraj do 7. t. m. v večer. Videla sem torej s telesnimi očmi svoj bodoči tovariš življenja, ter se prepričala, da o n poseda lastnosti koje mi puste upati da bodem mirna in srečno živela na njegovo stran.

On je viš e od mene v vsakem obziru, kar je meni vzbudilo še več e do njega poštovanje, kojo poštovanje mu jo bodem ohranila do zadnjega svojega vzdihljaja. On bode meni soprog in oče, ljubimec in zvesti prijatelj, tega sem vž e pričarana.

I meni pak bodo vezale v njegovej hiši dolžnosti in sicer östre in mile: matrne dolžnosti. Kajti Pajk ima 4letnega otroka (hčer) in pa 11letno punčiko hči prvega možá njegove rajnce ženke.

Zavoljo tega ne gojim iskrenejše želje, ko Pajku in njegovima detoma v vse m nadomestovati ono, kojo so izgubili. K temu imam tudi najboljšo željo, najtrdnejšo voljo, moči pak pričakujem z nebes!

Jaz sem Pajku mnogo dolžna, to je: živenje! Zdravje moje jelo je ukrepiti se s Pajkovo ljubeznijo, in ko nebi mi bila ta brzo prišla v pomoč, vem, dolgo ne bi bila živela. Prijatelj, jeli da nijste mi nejevoljni, da Vam samo o sebe govorim? Prirojena mi odkritosrčnost ta je moja, ne vem, ali slabost, ali čednost; menda oboje.

Ostanite mi, p r o s i m Vas, še prijatelj; razveseljujte me Svojimi dopisi in zadovoljni i Vi mojih sprejemite. Nič ne skleniva, kakó bode potem, ko ne bom več deklé, ker navadno potem človek drugače učinja, kakor določuje; bodiva si še dobra a potem bode kar bode.

Srčno pozdravljae Vaših dragih, sprejmite i Vi najsrčnejši pozdrav

od Svoje Line.

Ali bi smela gospej Pesjakovi poslati svoj zaročni list? Dajte mi odgovora?

Pismu je poleg zaročne karte, ki je datirana «listopada 1875», priložena tudi sledeča pesem:

Menila sem poznati srce drágo,
Razkrila zdaj še-le zaklad močócen! —
Ti srce zvesto si, moj up bodočen,
Ak vedno mi ostalo bodeš blágo.

Prijatelj, ne sodi preojstro me Ti,
Veselje do petja ker se mi skalí;
Trpenje ko moje bi znano Ti vso,
In bi razžaljenje Ti znano grenkó,
Zbog pesnic slovenskih ki vedno trpim,
Dejal bi: junaštvo le tvojo čudím. —
Je volja prisiljena, moja nikár,
Peresce da svoje pustim naj v nemár.
Tej volji udala jaz skoro sem vž e
A stavilo temu ovír je srcé.
In zdaj pa še Ti me prosiš lepó,
Naj pisati trudno ne bo mi peró.
Srcá mojih cvétk Ti bit čes vrtník
In mojih bridkostij bit čes tolažnik. —
Ná, zvesti prijatelj, na mojo rokó,
Ki molim jo Tebi v obljubo zvestó:
Jednáke dok iskre v srce plamení
Ljubezni do majke Slavjanske bo mí,
In dókler kot angelj varúh mí na strán
Ti stal boš se svojo ljubeznjo obdán:
Jaz spletati vence nehála ne bom
Iz pesmic, slavile ki bodo moj dom.

Ko je šla mlada dama v drugi mesec. (Fr. Milčinski)

Ko je bilo naše dekletce staro en mesec, je tehtalo brez embalaže neto 4 kile. To pot je bila tehtana v prodajalnici onkraj ulice na tehtnici za delikatese. Mamica je tehtala 62 kil, nje niso tehtali na tehtnici za delikatese, pa tega tudi ni bila zahtevala.

Pri otročičku je stvar drugačna, otročiček naš je ličen in mičen. Ročice in nožice ima štrukljasto debele, tako mehko se božajo in hladno! — ni takih delikates na svetu, da bi se mogle meriti z našo ptičico.

Če je povita, ji pravimo tudi štruca.

Kadar je razvita, veselo brca z nožicami, kakor bi sedela na kolesu in kolesarila za svetovno prvenstvo; včasi pa opre nožici ob konec svoje košarice in se s sunkom porine proti zglavju. Prstke ima na nogi jako gibčne — če se jih dotakne tuja roka, jo kar zgrabijo.

Male ročice ima oborožene s krepeljčki in se z njimi praska po obrazu, pa tudi po blazini rada škrtja z njimi.

Ob robu ušes in po čelu je malo, prav malo kosmata, toliko, da se ji dlačica lesketa v svitu.

Tako je nežna, da se je ne upam vzeti na roke, bojim se, da je ne bi potrl — en krožnik se mi je bil nekoč že ponesrečil. —

Hvala na vprašanju: tek ima dober! Pije s tako slastjò, da kar pesti stiska. Toda ima palček zunaj pesti — to pomeni, da ne bo skopa, je dejala naša kuharica.

Kadar sreblje svojo pijačo, ima vendarle še časa, da kvišku pošlje pogled v mamino lice, ali je vse v redu, niti ni ostal o taki priliki neopažen moj cilindar, menda je bil baš namenjen za kakim pogrebom, pa se mu je nasmejala. Očitno se mu je zasmejala — tako moder je ta otrok! Izven južin ji je v veliko tolažbo sesalce. Takšna je kakor star tobakar — ne hipa ne more biti brez svoje fajfice in če ji izmuzne iz ust, koj pokliče nestrpna, da se ji poišče in zopet vsadi v gobček.

Zelo dovezetna je za zvoke. Če ji zabrenkaš bodisi na odrasel klavir bodisi na ropotuljico, ki je klavir dojenčkov, če ji zažvižgaš ali če bije ura, kar široko odpre oči, zija in posluša. Da bi kazala več zmisla za te vrste godbo nego za godbo druge vrste ali da bi se navduševala bolj za Beethovna nego za ropotuljico, tega dosedaj žal še nisem zasledil.

Za izprehode po svetu je dobila lepo avbico. Odkraja jo je motila, kakor jo moti vsako oblačilce. Kmalu pa sta se ji v otroški glavici tako nerazdružno spojila avbica in izprehod, da je neprijetna avbica le še del prijetnega izprehoda in se ji pričinja izprehod že z natikanjem avbice in ji je avbica ljuba. Na izprehodu leži lepo v svojih blazincah, oči ji gledajo važno na desno in levo, v ustih drži svojo imenitno fajfo in če se voznja ustavi, kar kratko ukaže: «U — vée!» in mahne z ročicami — pa mora vozilo naprej. Zna si pomagati.

Ta mesec je bila prvič pri fotografu in ni bilo zaradi toalete nič preudarkov in težkoč, kajti je bilo vreme lepo toplo. Stala pa je fotografija njenih skromnih štirih kil prav toliko, kolikor stane fotografija našega deda, a tehta naš ded štiri kile in še sto po vrhu — to se mi zdi krivično.

Sedaj pa moram povedati še o skrbah, ki nam jih je povzročala naša mlada dama, in smo bili vsa družina jako poklofutani: našo ptičico, našo štruco je bolet trebušček! To ni majhna reč! Tako neizrecno ji je bilo hudo, njej mili jokec je razodel mrko svetobolje, obupana se je otepala z ročicama, bridke solze so ji bile preko lička v uho in se ji je v ušesu nabirala lužica. Smilila se je vsej družini in smo dejali: «Naj bi rajši nas bolet trebušček mesto nje!»

Pomagale ji niso niti kamilice, ki so za vse dobre in zoper vse. Mamica je listala po debeli knjigi in notri iskala leka, jaz pa sem bil hud in sem dejal: «Kdo je kriv?»

Kuharica je bila tudi vsa obupana in je prenašala našo bolno revico in ji prepevala:

«Zdaj pa ne gremo dam,
Da se bo delal dan,
Da se bo svitalo
Protí Ljublján'!»

in tisto:

«Jaz sem pa sam pri hiš',
Meni gre vse navskriž,
Kelnarica pijana
Pod pipo leži.»

Naša kuharica je pridna, poštena, pobožna ženska in zna lepih Marijinih pesmi tudi, pa nemara misli, da one poskočne bolj pomagajo, kadar boli trebušček. In je z eno roko pestovala, z drugo pa kuhala.

Vsekako — uporabljene popevke niso neugodno vplivale na zdravje naše mlade dame, umirila se je ob njih.

Da godba mogočno vpliva na človeka, tega ni moči utajiti. Svoj čas sem hodil v opere in v tako reč in se spominjam, da sem po Wagnerjevi godbi vsakikrat postal jako žejen. Tudi se spominjam kritika, ki je robantij v garderobi, kako ga zviija v trebuhu, in je dejal, temu je kriv koncert, tako neusmiljeno da so peli.

Vsi ljudje niso enaki, kar nekaterim dobro dé, drugim škoduje — naši je ob onih poskočnih popevkah odleglo.

Seveda — drugo je vprašanje, kakšen je moralični vpliv takih popevk na mlado dušo in ali ne bodo v nedolžni poslušalki zanetile pretirano poželenje po pijači — mamica pravi, da ji to spričo bolj pičlih zalog ne bi bilo všeč.

No in potem se je mamica na podlagi debele knjige takisto odločila, kako pomagati mladi dami, in se je mlada dama iznebila iz trebuščka vsega,

kar ji je delalo bolečine, in je bila ob tem prizoru vsa družina zbrana okoli mlade dame in je bila jako ganjena in vesela in ni mogla prehvaliti izredne in uspešne pridnosti mlade dame.

Naši deklici pa se je isti hip zopet vrnila dobra volja, veselo je gledala v lica, sklonjena nad njo, široko je odpirala ustca v nasmeh in je tudi povedala svojo reč in zraven skušala dvigati glavico.

Kako priprosto je sredstvo, da se mrko svetobolje izprevrže v dobro voljo in radost!

In se vpraša človekoljubni modrijan, ali se ne bi dalo enako s priprostim sredstvom tudi iz drugih mladih ljudi pregnati mrko svetobolje in ga nadomestiti s solncem in zdravjem in veseljem? Seveda — kos lirike bi izgubili ob tem...

Mati in otrok. (Anica Lebarjeva)

Vsaki materi bi bilo treba vtisniti v dušo, srce in spomin temeljno pravilo vse in vsakršne vzgoje: Pritegni nase z vso močjo dušo svojega otroka! Če se ji posreči to, potem je zagotovljen trajni vpliv na celotni notranji razvoj otrokov. Če pa se otrok izvine njenemu vplivu in hodi svoja lastna pota, kar se zgodi često že v prav zgodnji mladosti, potem ji ostane le žalostno stališče — na obpotju življenjske poti njenega otroka. Kolikokrat se trudi potem za zopetni vpliv na otrokovo dušo, a na žalost opazi, da so vrata trdno zaprta, ker je morebiti zamudila uporabiti tisto važno sredstvo, ki kakor zlata nit veže materino in otrokovo dušo — medsebojno razumevanje. Pa najsi tudi ni bila sama kriva, morebiti se je razblinila ta tajinstvena vez ob času njene bolezni in je dobil premoč kak tuj vpliv: prejšnjega razmerja ne more vzpostaviti več. Še huje in za mater obtežilneje pa je, če je to odtujitev povzročila sama, hoteč si nagraditi delo in skrb v družini izven nje, kar ji je, četudi le za kratko dobo odvezlo čas in veselje za ono domače in družinsko delo, ki ga je prevzela tedaj, ko je postala mati. Ko se potem vrne v svoj stari delokrog, opazi, da je mala dušica otrokova vsa drugačna, da ji manjka one pristne vdanosti in onega vseplošnega zaupanja vanjo, v mater, ki je osrečevalo prej njo in otroka.

Ako pa se je otrokova duša odtujila materinemu vplivu, je zapadla tujim vplivom in le s težavo bo mogla, če se ji bo sploh posrečilo, še kdaj zavladati nad njo s tistimi mnogimi zlahtnimi vplivi, ki jih ji narekuje sveta materina ljubezen, zlasti še, če ji očita vest zanemarjenje materinskih dolžnosti. Prav pogosto je najti tako odtujitev med materjo in otrokom, četudi jo na zunaj zakriva najprijaznejša slika navidezne materinske in otroške ljubezni, ki nepoučenega opazovalca tako lahko vara. Koliko nežnosti in prijaznosti, objemanja, laskanja in poljubovanja ter nešteto izbranih pazljivosti, ki bi dale sklepati na najidealnejšne razmerje, najlepše soglasje, a vendar živita oba dela te navidezne enote docela ločeno notranje življenje in pravega, resničnega soglasja ni med njima.

Mati pa, ki je razumela pritegniti in privezati otrokovo notranjost na svojo lastno duševnost, ki pravzaprav ves čas živi z otrokom kot resnična enota, doživlja ves otrokov razvoj z otrokom vred tudi sama. Nič, prav nič v otrokovi notranjosti ji ne ostane prikritega; tajni stik duše z dušo ji odgrinja vsakršno še tako nežno razgibanje v otroku. Na ta način razumemo potem izraz, ki ga pogosto slišimo, da je namreč otrokovo oko verna slika njegove notranjosti. Pristaviti pa moramo: za mater; kajti tujec bi iz otrovega očesa razbral vse kaj drugega kot pa mati, ki je takorekoč dala vsebino otrokovi notranjosti. In otrok, ki čuti, da nosi njegovo notranjost pravzaprav mati v svojem srcu, uživa pri tem čuvstvu pravo domačnost v materinih rokah in sprejema z vernim zaupanjem iz materine duše in njenega srca polnost najblažjih vplivov, prekvašenih z vsemi vrlinami, ki si jih je pridoklilo in priborilo materino srce vse bolj za svojega ljubljenca kot pa zase. Saj je znano, da se zna mati odreči najlepšemu in najboljšemu, če more s tem le nuditi otroku kaj resnično dobrega. Kaj čudo torej, če slišimo kot posebno pohvalo za otrokovo udanost, da bere materi željo z obraza! Saj je v tem slučaju materina želja obenem tudi otrokova.

Tako raste otrok na materinih vrlinah in nič čudnega, če opazamo tako pogosto, da mati, nudeč otroku najboljše duševne hrane, z njim vred uživa, sožije, raste, se razživlja, — pomladi.

Pa naj potem življenje krajevno tudi loči mater in otroka, pa najsi stopi otrok tudi na pot, kamor mu mati ne more slediti, vendar ostane vez med njunima dušama trajna, nerazrušljiva in nič ju ne more odtujiti. Razumevanje duš, ki se je razvilo na zgodnjem temeljitem spoznanju, pač ne dopusti, da bi se odprla med njima nepremostljiva zev. Duša otrokova, pa najsi je tudi že odrastel, ne more prenesti in tudi noče ločitve od one življenjske opore, ki mu jo je nudila blaga in svetla materina duševnost, nego jo prenese z vsemi plemenitimi lastnostmi v novoustanovljeno lastno družino, kjer se blagoslavljaajoč širi prvotni materinski vpliv.

Ali se nam je treba bati za bodočnost našega naroda, če se širi čudoviti materinski blagoslov iz roda v rod?

O mladi ljubezni. (Dr. France Debevec)

Iskreno priznam: iskal sem lepe mlade ljubezni, hotel z vso dušo doživeti, pa je doslej nisem niti doživel, niti je mogel v polnem obsegu videti pri drugih. Prave, edino prave, visoke ljubezni med današnjo izobraženo in izobražujočo se mladino takorekoč ni. Zakaj to, kar sem imel priliko videti, oziroma, čemur se je lastna duša približala na najbližjo razdaljo, — več mi je ponos v zavesti neznatnosti težko pričakovanega dogodka zabranil, — so bili le bolj ali manj svetli odsevi prave, velike ljubezni, nekaj njenih utrinkov, par rogljev mnogokrake zlate zvezde, pa še ti so bili prepleteni z osatom skrunečih čuvstev in teženj.

Tudi če bi vsi oni, ki so prepričani, da se iskreno ljubijo, bodisi da so že poročeni ali še neporočeni, če bi vsi ti nenadoma zadobili vpogled v globočine duše svojega fanta, neveste, žene, moža, koliko bi jih bilo, ki bi pri tem pogledu v skrivne kotičke ne doživeli mnogo, mnogo tragike, prevare, razočaranja? Zakaj v teh skrivanih kotih bi našli mnogotere odurne dogodke, neljube afere, dejanja in čine nebrzdanih strasti in vsi ti doživljaji so tako usodepolni atentati na iskren moški ponos in čisto, čuvstveno veličino ženske duše.

Toda: kako je potem v obče mogoče, da še najdemo toliko, toliko vsaj na videz zadovoljnih in srečnih parov oziroma zakonov? Temu so trije poglavitni vzroki: Mlade duše današnjega časa nimajo volje stremeti k ljubezni visoke vrednosti, temveč se zadovoljujejo z bližjim in lažje dosegljivim ciljem mladega hrepenenja, z ljubeznijo malega in srednjega obsega in vrednosti. Drugi vzrok je, da se pari dostikrat ne poznajo v tajne podrobnosti svoje notranjosti ter zato ne vidijo prikritih črnih in odbijajočih madežev; deloma si tudi slepo zaupajo. Tretji vzrok pa je, da si včasih od mladostnih razburjenj preizkušene osebe konečno zažele miru in zadovoljstva, — kar pa še ni ljubezen v polnem pomenu, — si medsebojno odpuščajo in zagrnejo preteklost z molkom pozabe.

Če je torej prava, visoka mlada ljubezen v današnjih dneh tako izjemno redka, kakšna pa mora biti in kdaj je mogoča? Evo, povem čisto jasno. Največja in najboljše človeku dostopna ljubezen more obstojati le pri ljudeh, ki so inteligentni (in izobraženi) in ki so značajni. Zelo dobro je tudi, da so po zunanosti simpatični; vanjska simpatičnost pri ženski obstoja predvsem v njeni ženski lepoti, pri moškem pa predvsem v njegovem moškem zdravju in čvrstosti. Do gotove meje vpliva seveda tudi obleka na zunanjo prikupnost.

Kot najpopolnejšo človeku dosegljivo ljubezen umevam samo ono, ki v ljubečih dušah oživi speče in razplameni dejansko že obstoječe pozitivne lastnosti (brezmejno požrtvovalnost, odločnost, junaštvo, globoko udanost in naklonjenost itd.). Negativne lastnosti in težnje se v pravi ljubezni porazgube v molk, kakor se črna noč umika pred jutranjim solncem. Nekatere nevredne težnje (seksualna strast, ljubosumnost, prevelik ljubezenski egoizem, otežkočenje jasnega preudarka,) eventualno tudi ožive, toda pozitivna stran prave ljubezni je tako silna, da raztepe vse tihotapsko porajajoče se sence.

Ako torej opredelim pojem edino prave ljubezni, bi se definicija takole glasila: Ljubezen je medsebojna čuvstvena harmonija dveh duš pri silnem oživetju pozitivnih duševnih lastnosti. Zaljubljenost, (izraz zaljubljen se vobče precej različno pojmuje,) še ni ljubezen v polnem obsegu; zakaj prava ljubezen naj bo medsebojna harmonija itd., zaljubljenost pa lahko obstoja pri enem samem. Poleg tega obsega zaljubljenost, ako jo psihološko edino pravilno ocenimo, ljubavno stanje, pri katerem je moč-

nejše povdarjena duševna odvisnost zaljubljenega človeka od osebe, ki je povod in predmet zaljubljenja. Medsebojna duševna skladnost v tem slučaju ni v polnem ravnovesju.

Pri tako tragičnem duševnem položaju današnje ‚zlate mladine‘, ki stoječ na peščenem bregu reke življenja brez posebnega višjega stremjenja pobira najmanj dragocene kristale, ki jih najde na peskovitem površju, se nam nujno usili vprašanje: Zakaj se naša najmlajša moška in ženska inteligenca umika velikopoteznosti, boji duševne borbe in napora, ki edini morejo izvesti metamorfozo nerazcvelega popja v bujno veličino najčistejšega cvetja? Klasično izvesti dramo mladih dni med leti približno petnajstim in tridesetim?

Najgloblje korenine današnje tragike mlade ljubezni največkrat segajo daleč nazaj k starišem in njih vzgojevanju. Najopasnejši prehod človeškega življenja med desetim in dvajsetim letom, v času, ko se mlada duša z vso intenzivnostjo prične baviti s pojmi: dekle, fant, ljubezen, zakon itd., najde mnoge stariše tako kruto nepripravljene, včasih skoraj brezskrbne, da moramo resno podvomiti v njihovo inteligenco ali v njih značaj.

Od načina, kako se prične pojmovati seksualno vprašanje, je odvisna bodoča smer življenja. Od načina pa, kako se pojmuje in rešuje seksualno vprašanje, je odvisna kvaliteta človeka, naroda, kulture.

Ob nalogi pravočasne, polagoma in vztrajno izvedene seksualne vzgoje se bolj kakor v vsakem drugem zrcalu lahko jasno opazujejo zmožnosti in nezmožnosti strišev. Če so nezmožnosti, potem jih zovemo: skromna inteligenca, majhni značaji, šibka morala, nezmisel za pojmovanje višjih duševnih vrednot, površnost, morda celo delna telesna in duševna degeneracija itd. Ko puščice ostre so te besede, pa so žal tako resnične!

Izven doma doraščajočo mladino povsod že čakajo razne čeri: v družbi, na cesti, v šoli itd. Te čeri so dostikrat neizogibne. Zato je zopet dolžnost starišev, da presodijo že razvite duševne moči svojih otrok in jih pravočasno, ne prekasno prično brez bojazljive skrupoloznosti, ki jo često opažamo pri sicer skrbnih roditeljih, uvajati v resnost življenja. Šele na tem, kar bodo stariši sezidali, bo mogla graditi dalje šola, cerkev, društva, deloma sport itd.

Obča vzgoja in izobrazba mora biti vsestranska. Ogrodje vzgojnega uspeha in uspeha izobrazbe pa morajo brezpogojno biti neogrožena načela, ki jih daje le od vseh strani podprto in v lastni borbi preizkušeno svetovno naziranje.

Načela dajejo samozavest; samozavest je odsev značaja; značajnost pa je mera za kvaliteto človeške duše. A le kvalitativno visoko stoječe duše so zmožne velike ljubezni.

Nadaljni vzrok tragike mlade ljubezni je živčna manjvrednost, največkrat podedovana, včasih tudi tekom življenja pridobljena. Borba zoper njo je težka, a ni brezuspešna, če je pravilno in dosledno izvedena, to je, če se opira na široko znanje in če se vztrajno izvaja s pomočjo jakega značaja.

Ako se izobrazba nadaljuje na vseučilišču, potem napoči zopet nov svet samostojnega nastopanja, zlasti pri študiju v tujih velemestih, kar bo odslej za naše ljudi prišlo manj in manj v poštev. Vrednost akademične zrelosti, (ne mislim toliko specialne strokovne izobrazbe temveč pridobljeno občo duševno kakovost in obseg) zopet najlažje presodimo po tem, kako je posameznik kot akademik živel v razmerju do drugega spola. Kdor ostane velik tudi sedaj, po gotovem času orientiranja na vse strani, smejoč se tako prostitutkam, ki ga zvečer na ulicah nagovarjajo, kakor tudi mnogim svojim kolegom, ki so deloma vsled telesnih težav, deloma iz radovedne prešernosti, deloma, da vzdržujejo glupo tradicijo, zašli med nezakrito javnost, pa se sedaj nikakor ne morejo otresti železnih spon, kdor ostane mlad in jasen in silen tudi sedaj, ta je pravzaprav prinesel zmago že s seboj s svojo dosedanjo vzgojo; na univerzi jo le vsestransko izpopolni. Mislim celo, kdor ima v takšnem zmagovitem položaju kaj več želj in teženj po popolnejšem spoznanju, da naj se le, če mu to dopušča premoženje in študij, poda včasih med posebne pojave velemesta; zakaj več hladnega miru mu lahko prinese ena sama takšna ekspedicija kakor množina monotonih poskusov, da hrani svojo dušo samo z dobrimi sklepi. Kdor je junak, ta naj bo obenem še toliko razumen, da bo znal sam pri sebi presoјati, do katerih mej sega to njegovo junaštvo.

Kdor pa je enkrat svoje bolj seksualne ko ljubezenske težnje pričel nasičevati na najbližji način, ta je tudi na najbolj zanesljivi poti, da se z naglimi koraki oddalji od možnosti, doživeti enkrat zares lepo ljubezen.

Mnoge mlade fante je duševno oslabila prestana vojska, še večkrat pa ohromi lepo zasnovano ljubezen skoraj brezupen gmoten položaj kot izraz težkih povojnih socialnih prilik.

Končno bi navedel še en zelo pomemben vzrok kot oviro za lepo ljubezen. Namreč dejstvo, da je tako težko najti dekleta ali fanta, ki bi odgovarjali velikim zahtevam inteligence, značaja, prikupnosti, zdravja. Če je dana lepota, navadno manjka inteligenca in značaj. Če je tu inteligenca, ni značajnosti in ni simpatične zunanosti, a brez vanjske prikupnosti, četudi so vsi ostali pogoji dani, je finemu dekletu tako težko zares ljubiti, kakor je na drugi strani težko ljubiti inteligentnemu fantu, ki bi že mnogokrat lahko igral ljubezen, pa je ni hotel, ker je čakal edino prave, velike ljubezni.

Ti peteri oziroma šesteri vzroki so v sedanosti poglavitni rušilci vzorne mlade ljubezni, predvsem prvi izmed naštetih je navadno usodepoln.

Ali se da opisana tragika naših dni kaj izboljšati? Pravzaprav zelo težko in le polagoma. Zakaj izvir vsega tega gorja tiči predvsem v vzgoji, a vzgoja je bila in bo najbrž tudi ostala samo ena. A nekaj se da popraviti. Naši mladi inteligenci svetujem: Čitaj načeloma samo lepe stvari; hodi, ako ti je vobče mogoče, v gledališče zlasti tedaj, kadar predstavljajo tragične stvari; tragedija čisti in pomiri; obiskuj koncerte; če že greš v kino, skušaj se prej prepričati o vrednosti predstave, da ne boš gledal gluposti.

Ako ljubiš šport, se ga poprimi s športsko vztrajnostjo; hodi na planine; ljubi cvetice, cvet naj bo vedno na tvoji mizi. Če sam igraš glasbo, evo imaš tam zasilno narkozo za bridke trenuke. Skušaj storiti mnogo dobrega. Zlasti pa: če imaš že izbrušeno svetovno naziranje, drži se te železne ograje; zakaj ni ga človeka, ki bi ne imel nekaj svoje religije; pa naj jo taji pred drugimi, če hoče; pred svojo dušo je ne more zakriti. Ni boljšega duševnega zdravila, kakor je notranja zavest, da se res skušam držati načel, ki jih priznavam.

Skoraj vsi ti nasveti imajo skupni cilj: videti nekaj lepote. V lepoti bo rastle mlada duša; lepoto bo hotela videti pri vsaki zasnovi. Hotela jo bo končno doživeti tudi tam, kjer je lepota v čustvih, težnjah, mišljenju, načrtih takorekoč bistvo: v lepi, visoki, edino pravi mladi ljubezni.

Skupščina Narodnega Ženskega Saveza kraljevine SHS v Sarajevu. (Alojzija Štebijeve.)

1., 2., 3. in 4. junija tek. 1. je bila v Sarajevu četrta skupščina U. Ž. S. kraljevine SHS. Sarajevska skupščina se je vršila v znamenju boja za idejni preporod Saveza, ker, žal, po štiriletnem njegovem obstoju ni še prodrlo v vsa včlanjena društva pravo spoznanje o nalogah in ciljnih Saveza. Presežna večina Savezovih društev je mišljenja, da je njegova naloga v tem, da se zavzame za vsako lokalno potrebo poedinih društev, ako naleti društvo pri izuršitvi na zapreko. Savez smatrajo takorekoč za neko centralno agenturo s sedežem v Beogradu. Takšno mnenje je seveda pousem pogrešno; ker se je bil bavil Savez doslej v istini s takšnimi malenkostnimi zadevami — kakor je to jasno odsevalo iz poročila tajnice — ne more zabeležiti po štiriletnem obstoju niti ene akcije, ki bi bila povezala vsa društva za eno enotno delo, za izvedbo ideje, ki bi bila v občo korist. Vsled tega se ni mogel povzpeti Savez nad nivó običajnega društvenega delovanja, nad maloburžujsko obzorje in zato tudi ni imel onega avtoritativnega ugleda, ki bi ga bil lahko pridobil.

Žene, ki žele, da bi bil Savez za včlanjena društva, katerih je 250, v istini najvišja instanca za kolektivno društveno delo, spoznavajoč, da nas more iskreno in trajno zblížati le skupno delo za občo korist in da si more Savez le na ta način pridobiti ugled in upoštevanje v državi, so nastopile na sarajevski skupščini za njegov preporod v tem zmislu. V ta namen so izkoristile dve glavni točki dnevnega reda: spremembo pravil in volitev nove uprave. Pri dolgoletni debati o spremembi pravil so naglašale vedno in vedno, da je prva potreba, da se vlije Savezu novega duha, da ga mora nositi moč ideje o vsestranskem izboljšanju položaja našega naroda. Ni lahka stvar prepričati 200 delegatij, kolikor jih je bilo na skupščini, na prvi mah o neizogibni potrebi preporoda, ker je bila presežna večina teh delegatij obremenjena z lokalnim obiležjem svojega društva in se ni mogla dvigniti k spoznanju, da moramo tvoriti kot Savez neko višjo edinico. Najbolj jasno se je to videlo pri debati o sestavi nove uprave. V sestavi nove uprave, z izdatno znižanim številom članic uprave, je položila manjšina težišče svojega reorganizatoričnega dela z edinim namenom, da osvobodi Savez partikularizma, da ga dvigne na višino takšne institucije, ki naj idejno vodi jugoslovensko ženstvo pri onem delu, ki ga mora izvršiti, ako hoče opravdati zmisel velike svoje organizacijske misije v društvenem in državnem življenju. Manjšina ni prodrla in je morala pristati na kompromis. Večina

delegatinj se je opredelila za mišljenje, da mora biti tudi Savez veren izraz one nesrečne separatistične razdvojitve naše zemlje na pokrajine s posebnimi težnjami, kakor so jo umetno ustvarili politiki. Gotovo je, da ima vsaka naša pokrajina nekaj svojskega, posebnega, a naloga nobene organizacije, ki se razteza preko cele zemlje, ne sme biti, da to posebnost še pojačuje in jo ohranjuje dalje in dalje, temveč njena naloga mora biti, da najde preko teh posebnosti skupne cilje, enotne težnje. Ta večina je torej vztrajala na tem, da morajo biti zastopane v upravi vse naše pokrajine z ono opredelitvijo, ki smo jo v vsakem pogledu — tako v nacionalnem, kulturnem in geografskem — prinesli s seboj ob ustanovitvi naše države. Članice uprave so izbrane iz osmih pokrajin in s tem se je obdržal oni sistem, ki nam je bil vsa prejšnja leta največja ovira za skupno in edinstveno delo. Zmagala je misel, da je Savez konglomerat pokrajinskih in lokalnih teženj, a ne organ cele zemlje.

Manjšina, ki za enkrat ni popolnoma prodrla, zastopa mnenje, da je prva naloga Saveza ta, da naj nastopa Savez s skupnim delovanjem vseh svojih društev za izboljšanje socialnega in kulturnega položaja naše zemlje in zlasti mora biti to njegovo delovanje intenzivno v tem času, ko žene nimajo še volivne pravice in je Savez edini forum, kjer morejo zastopati svoje mišljenje ob vseh važnih problemih, ki se pojavljajo v državi in društvu. Ako hoče Savez upravičiti svoj obstoj, mora doprinesiti svoj delež k temu, da se izravnajo globoke razlike v kulturnem nivôju poedinih delov naše države, ki danes faktično obstoje, a na drugi strani mora čuvati nad tem, da ne bo značil višji nivô stanja tam, kjer je, zastoj v razvoju. Naj navedem nekoliko primerov, kako da mislim Savezov nastop v praksi z ozirom na zgoraj navedeno: vemo, da so n. pr. socialno-higijske razmere prebivalstva južne Srbije slabše od onih v Sloveniji. Ako bi nastopil Savez za izboljšanje teh prilik v južni Srbiji, bi ne smel vzeti za vzor stanja, kakršno je v Sloveniji, temveč bi moral nastopiti za izvedbo takšnih mer, katerih posledica bi bila, da se dvigne stanje tudi tam, kjer je danes najboljše, da bi tako prinesel vsestransko izboljšanje. Drugi primer: alkoholizem. Alkoholizem je n. pr. za Slovenijo veliko zlo, a v nekaterih pokrajinah manjše. Vemo, da je alkoholizem kakor nalezljiva bolezen in ko bi hotel Savez v tej stvari nekaj ukreniti, bi ne smel nastopiti za pobijanje alkoholizma samo v onih krajih, kjer je to zlo najhujše, temveč bi moral hkratu preduzeti vse mere, da zaščiti še ne tako močno okužene kraje pred prodiranjem zla. Da navedem še en primer: prej ali slej bo prišlo do tega, da se bo ustvaril v naši državi nov, enoten državljanski zakonik, ker so sedaj v veljavi trije različni zakoniki, od katerih je najboljši bivši avstrijski, ki velja še v Sloveniji in Dalmaciji. Te prilike ne bo smel Savez prezreti in bo moral zlasti z ozirom na določbe, ki se tičejo žene in dece, nastopiti z dobrimi predlogi. Ako bi zahteval Savez n. pr. enostavno, da se proširijo najboljše sedaj veljavne določbe na vso zemljo, bi to ne bilo prav, temveč bo moral zastopati zahteve, ki so boljše in pravičnejše od sedanjih najboljših.

S temi primerami sem hotela pokazati dvoje: prvič to, kakšne akcije da spadajo v delokrog Saveza, in drugič to, da mora pri vsaki akciji pokazati pot preko obstoječega dobrega k boljšemu stanju. Le s takimi akcijami bi doprinesel Savez svoj delež k povzdigi občega civilizatoričnega in kulturnega stanja naše zemlje in k resničnemu ujedinjenju našega naroda ter k hitrejšemu pohodu našega naroda v krog kulturnejših narodov. Druga važna misija Savezova je — stik z internacionalnimi organizacijami in obveščanje teh organizacij o resničnem stanju pri nas.

Čeprav ni prodrla manjšina s svojimi naziranjmi tako, kakor je želela, vendar ni bil njen napor brezuspešen. Imela je priliko, da iznese pred velikim

forumom svoje nazore, in je s tem započela zdravo infekcijo, ki jo mora nova uprava nadaljevati. Posrečilo se ji je tudi, da so izbrane v novo upravo nekatere žene, ki idejno soglašajo z njo. S tem je dana garancija, da bo potom nove uprave zavojevala s svojimi idejami vse naše žensstvo.

Čitateljice «Ženskega Sveta» naj mi oprostite, da sem jim napisala takšno poročilo o skupščini U. Ž. S., a da nisem naštel po redu, kaj da je delala vsak dan, kaj da je ena ali druga delegatinja govorila, koliko fraz je bilo izrečenih ob otvoritvi i. t. d. Vse to smatram v sedanjih prilikah za manj važno, za edino važno smatram nastop manjšine za idejni prepород Savezov in delne uspehe, ki jih je odnesla manjšina. Delegatnje, ki so bile na skupščini in so čule vse one burne debate, naj premislijo samo eno vprašanje povsem mirno in trezno: ali je Savez doslej izpolnil njihove nade, ki so jih stavile vanj, ali jih ni, in zakaj jih ni. Mislim, da bodo prišle vse do enakega zaključka kakor manjšina na skupščini: da ne sme biti Savez čuvar partikularizma, osebnih ambicij, lokalnih stremeljenj, temveč da mora postati idejni vodnik našega ženstva k edinstvu, poglobitvi socialnega čustvovanja in spoznavanja obćih koristi. — — —

Za predsednico Saveza je bila z veliko večino glasov izbrana gospa Delta Ivanićeva iz Beograda; za podpredsednice gospe Mila Simićeva iz Beograda, Zlata Kovačevićeva iz Zagreba in Franja Tavčarjeva iz Ljubljane. Za glavni sekretarjni sta bili izbrani gđc. Milena Atanackovićeva in gospa Vera Jovanovićeva, obe iz Beograda. Poleg teh glavnih funkcijonark šteje uprava še 30 članic, ki so razdeljene po pokrajinah.

Lepo upanje imam, da pomeni sarajevska skupščina mejnik v Savezovem delcvanju kljub temu, da je prevladovalo na njej ono, kar nas bo polagoma pričelo razdvajati, ako ne uspemo, da korenito preorijentiramo svoje mišljenje o nalogah in ciljih Saveza in o nalogah, ki jih ima poedino društvo kot član Saveza, ne kot društvo samo na sebi. Oboje je potrebno in brez dvoma je toliko treznih in delavnih elementov med jugoslovenskim ženstvom, da bodo ti elementi kvas za novo, boljše, idejno čvrsto in enotno organizacijo.

Na Vrelo Bosne so nas v času skupščine peljale naše ljubeznive Sarajevćanke. Videle smo, kako pronicajo sveži, čisti studenci izpod mahovitega skalovja na različnih toćkah, da se po kratkem, samostojnem toku zlijejo v eno strujo, v eno samo moćno, silno vodo, ki drvi svoje valove, zbrane iz osmerih izvirov, v mogoćnem, dolgem toku proti morju, kjer se združi z rekami od vseh vetrov v eno samo veličastno enoto. Osmero izvirov Bosne, pred kaćerimi smo stale iz vseh krajev naše zemlje in občudovale njih bistro svežino in ki se strnejo v eno samo reko, naj bo ženam, ki so razdelile na skupščini našo zemljo na osmero pokrajin — na Srbijo, južno Srbijo, Črno goro, Dalmacijo, Bosno-Hercegovino, Vojvodino, Hrvaško in Slovenijo — opomin: nobeden izmed teh izvirov si ne išče svojega pota, vsi streme hitro v eno strugo, vsi teže po skupnem toku.

Pred tovarno. (Fr. Loćniškar.)

Po sencah opoldan posedajo,
vsak borno kosilce v roci,
kraj njih sedé in gledajo
v daljave bleđi otroci.

Oćetlom kosila nosijo
in zraven so sami gládni,
a vendar kruha ne prosijo . . .
uporni so v srcih in hladni. —

V prijetni opoldanski sen
zarezal glas se je siren.
Spet vrata se odpirajo
in množice požirajo
kot nenasiten velikan:
Tako nekoć jih spet na plan
pomećejo, ko v žilah kri
ob strojih se jim izsuši . . .

† Dr. Nada Slavíkova. (U.)

Pred štirimi leti je promovirala kot 25letna dijakinja na češki univerzi v Pragi za doktorico zdravilstva. Med vojno je študirala v Gradcu, a je morala prekiniti študije, da se je tako izognila političnemu preganjanju, ki ji je grozilo vsled njene neomajne slovanske zavesti. Specializirala se je v študiju očesnih bolezni in je prakticirala v tržaški bolnici. Kolegi so visoko cenili njeno znanstveno sposobnost, pacienti pa so jo nenavadno vzljubili. Z izredno nežnostjo in spretnostjo je operirala oči, njena roka je bila kot ustvarjena za to stroko. Prevestno izvrševanje stanovskih dolžnosti je mnogo pripomoglo, da je njen šibki organizem tako rano podlegel zavrtni bolezni. Takoj po političnem prevratu je prakticirala v ljubljanski bolnici, kjer je dan na dan izvrševala najtežje operacije.

Vsled revolucije in nereda je nastala zmešnjava tudi v bolnici, zdravniki so se razšli, bolni in ranjeni vojaki so nepopisno trpeli. Nada Slavíkova, (ki takrat še ni imela doktorske diplome), je vodila vso bolnico sama. Pri tem prenapornem delu ji je pomagal samo še eden zdravnik. Ko je pozneje vstopila v tržaško bolnico, je po utrudljivem delu v ambulanci hitela na oddaljeno slovensko zasebno šolo, kjer je kot šolska zdravnica lečila učence. Najhujše vreme je ni moglo zadržati — zdravje naše dece ji je bilo tako silno pri srcu.

Letos 11. junija dopoldne pa je izdihnila ...

Smrt dr. Nade Slavikove je za rodbino in za nas vse tem žalostnejša, ker je prišla ravno v času, ko je bila pokojnica ravno na pragu pravega

izvrševanja svojega človekoljubnega poklica; ko se našemu narodu tako usodno redčijo vrste njegovih izobražencev in mu je zato tem dragocenejša vsaka umstvena sila.

Pokojničina izguba pa je zadela najgloblje naše ženstvo v Trstu. Bila je prva slovensko zdravnica v naši pokrajini; poleg tega je predstavljala najlepši tip ženske osebnosti žena: plemenitega srca, izredne nadarjenosti in delavnosti, kremenitega značaja, visoke strokovne in splošne naobrazbe. Vse naše mestno in okoliško ženstvo je zato občutilo njeno smrt kot pretresljivo osebno in narodno nesrečo. Počastilo je njen spomin na naj-

iskrenejši način. Članice vseh ženskih društev so jo v obilnem številu spremile na zadnji poti; na grob ji je „Žen. dobr. udr.“ položilo kito nežnega cvetja z napisom: „Vsa naša duša plaka...“ V počastitev njenega spomina so — kakor nešteto drugih. — tržaške žene poklonile lepo vsoto našim dobredelnim društvom. Najginjlivejši je bil prizor na

njeni zadnji poti. Kontoveljska in proseška dekleta, članice našega odseka, so ji po starem narodnem običaju prišle naproti v narodni noši; dvignile so vence in krsto z voza in jo same nesle dalje v cerkev in na pokopališče...

Neštete sožalne besede, napisane in izgovorjene od strani posameznikov in društev, topli izrazi sočutja iz vrst uglednih italijanskih krogov in celo od strani italijanskega časopisja pričajo o izrednem vseobčem spoštovanju blagopokojnice, katere prerana ločitev je pretresla vsakega, ki jo je poznal.

Najgloblje pa je ranila njena smrt vso našo narodno dušo...

Kdor zamore odpustiti in četudi mu krvavi duša — ta je vreden, da ga imenujemo „človeka“.

M. K.

	IZVESTJA	
--	----------	--

Za našo deco!

Z nepopisno nestrpnostjo pričakujejo naši mali konec šole, da pohite zopet v naravo k svojim dobrotnikom, katerih gostoljubnost so uživali preteklo poletje. Ogromno število človekoljubnih družin se je odzvalo lansko leto naši prošnji za sprejem naše dece. Toliko jih je bilo, da nismo niti imele dovolj otrok, da zadovoljimo vse. Poslale smo zato skoro vsakega otroka, ki se je priglasil, tudi če ni bil tako zelo ubog, le da je bil njegov sprejem v našo akcijo iz zdravstvenih ozirov upravičen. Poleg tega nam je bilo tudi mnogo na tem, da pridejo otroci, ki žive dan na dan v tujem duševnem ozračju, med naš zdravi podeželski živelj, ki naj jim da tudi duševne opore ter jim pokaže visoko moralno stopnjo naših ljudij. Marsikomu smo se zamerile, ker nismo poslale otroka, marsikomu pa ni bilo prav, da je dobil otroka, kateremu je bilo videti po obleki in obnašanju, da ni siromašen, kar je umljivo. Upoštevati je, da Udruženje nikakor ni bilo pripravljeno na tak odziv, zato ni moglo podvreči otrok zadostni kontroli. — Na podlagi lanskih izkušenj je akcija letos vse drugače organizirana in bodo poslani na deželo samo taki otroci, ki so tega v resnici potrebni in vredni.

Ni izključeno, da bodo nekateri stariši skušali spraviti svoje otroke na deželo na lastno pest, sedaj, ko so jim znani naslovi naših dobrotnikov. Opozarjamo tedaj vse cenj. gostitelje, da odgovarjamo samo za tiste otroke, ki pridejo na deželo v našem spremstvu, oziroma z listkom, kjer bo napisano ime gostitelja in otroka in bo nosil štampiljko udruženja ter podpis dveh odbornic. Le otroci, ki bodo opremljeni s tem listkom, bodo pred odhodom zdravniško preiskani, da ne занesajo v družino kake nalezljive bolezni.

Gostitelji: Te dni prihajajo k Vam tržaški otroci. Odveč bi bilo, da bi jih posebej priporočali Vašemu plemenitemu srcu. To, kar ste storili dobrega naši deci lani, nam priča o pravi materinski duši Vaši. Zato jih pošiljamo z lahkim srcem; uverjene smo, da Vaše dobro nepokvarjeno srce razume vse potrebe in pogoje mestnega otroka ter ga bo vzljubilo tako kakor lastno dete. Iskrena Vam hvala že danes!

ODBOR «Ž. D. U.»

PO ŽENSKEM SVETU

Javno delo jugoslovenskih žen v poslednjih dveh letih je razvidno iz tajniškega poročila na kongresu Nar. žen. Saveza, o katerem govori tudi dopis Štebijeve, ki ga objavljamo na drugem mestu. Tu podamo še kratek pregled dela, katero je izvršila ta centralna feministična organizacija oz. poedina učlanjena žen. društva. Savez je nastopal povsod kot plemenit in blagotvoren činitelj državnega in socialnega življenja.

Ko je praška porota, povečini sestavljena iz čeških žena, oprostila morilca iskrenega pospeševalca bolgarsko-jugosloven-

skega zblíževanja, poslanika Daskalova, je Savez protestiral proti oprostilni ralsodbi. Češke žene so se odzvale protestu ter obsodile praško poroto. Pri tej priliki je Savez osnoval posebno sekcijo za mir in svobodo in za poglobljanje vezi z mednarodnimi feminističnimi organizacijami. Posebno odposlanstvo je sodelovalo pri svečanosti na Kosovem polju, kjer je «Društvo kneginje Ljubice» zgradilo kapelo in položilo temelje sirotinskemu domu.

Z dolgoletnim neumornim delom ženskih društev so se v Beogradu zgradile nekatere monumentalne zgradbe, ki se posvetijo feminističnim in socialnokatitativnim ciljem.

Kolo srbskih sester je zgradilo dom in v njem uredilo internat za dekleta. Materinsko združenje dovršuje veliko zgradbo, kjer se bo nahajalo zavetišče za dojenčke. V Ljubljani se je otvorila Dečji dom kraljice Marije z ambulatorijem. Društvo beogradskih ženskih zdravnikov je zgradilo žensko in otroško bolnico. Velika beogradska šola za dojlje se je otvorila s sodelovanjem saveznih upravnih odborov. Tudi iz ostalih krajev države prihajajo poročila, ki navajajo vedno rastočo delavnost jgsl. žena. Podružnice Beogradskega ženskega društva gradijo v Mladenovcu, Lazarevcu, v Beli Palanki, v Zaječarju in Prokuplju šolske domove. Podružnice v Miošci in v Bosilgradu so otvorile delavske šole. Mestna zaščita dece v Zemunu je osnovala Fond kraljice Marije za gradnjo dečjega doma v Zemunu.

Resolucije kongresa in upravnih sej so se direktnim potom dostavljale poedinim kompetentnim ministerstvom. Ministerstvo za zdravje je obečalo podporo za zavezovo delo, ki se bo nanašalo na zdravstveno polje. Savez je protestiral v korist proforskih in učiteljskih plač. Od ministerstva za zdravje in za socialno politiko so se zahtevale lesene hiše, ki jih država prejme od Nemčije na račun reparacij, da se postavijo na Plitvičkih jezerih za počitniške kolonije in izlete jugoslovenske dece.

Razpravljalo se je o sodelovanju med Savezom in Narodno zaščito v Zagrebu ter o skupnem proučevanju dečjega vprašanja.

Z mariborskim Slovenskim ženskim društvom, z Matico naprednih žena v Novem Sadu in z nekimi drugimi ženskimi organizacijami so se vodili razgovori glede skupnega nastopa pri zaščiti ženske mladine. Savez ima zastopnika v Društvu za pobijanje tuberkuloze.

Posebno značilen pojav feminističnega gibanja v Jugoslaviji je osnovanje feministične alijanse. Inicijativo za to veliko napredno žensko organizacijo v Jugoslaviji je dal «Ženski pokret» v Beogradu. Vsa ženska društva Jugoslavije so se pozvala, da vstopijo v feministično alijanso, da na ta način omogočijo čimhitrejšo uveljavljanje ženskih pravic tudi v jugoslovenskem javnem in političnem življenju.

Velik napredek beležijo ženska židovska društva, ki so si osnovala poseben židovski savez. Ta je prisostvoval izpitom na gospodinjški šoli v Lazarevcu. Dalje je savez sodeloval pri številnih kulturnih prireditvah.

N. Ž. S. si je razdelil delo na poedine sekcije ter se učlanil v mednarodni ženski federaciji. Vzorno delo je razvila sekcija za moralna ženska vprašanja. Tudi humanitarna sekcija se je zavzela za veliko novo nalogo: začela je proučevati vprašanje pomoči in zaščite oslepelih devojč.

Novi bračni zakon u Čehoslovačkoj. Izvadak novog bračnog zakona, koji sadržava revidirani građanski zakon, upravo je dovršen. Prema intencijama pravosudne upravne reforme su učinjene samo u najužim granicama. Karakter doživotne veze supruža ostaje isti. Brak se može sklopiti crkveno ili civilno. Bračna sposobnost kod muškaraca odmjerena je od 18 godina, a kod žena sa 16 godina. Ako se nakon pravno-snažnih dokaza smrti jednog od supruža sklopi novi brak, a kasnije se ispostavi da je dotični ipak na životu, drugi brak ostaje na snazi, pošto je prvi uslijed drugog braka pravnovaljano poništen. Među ostalim je broj smetnja za sklapanje brakova kudikamo ograničen. Taj će zakon, međutim, prouzrokovati mnoge nove brakove i mnoge i mnoge nove brakorazvodne parnice.

Žene-zločinke. Dr. Edita Spaulding, profesorica v New-Yorku, je objavila znamenito študijo, ki jo je napisala na podlagi resničnih opazovanj in izkušenj, katere si je pridobila v ženski bolnici in v laboratoriju za soc. higijeno. Doktorica opisuje 44 slučaje, ki jih je študirala s pomočjo vseh modernih terapijskih in psihiatričnih sredstev na najhujših zločinkah. To so bile večinoma vse ali velike sebičnice, ali nepoštenjakinje, predrznice, nesramnice, homoseksualke, prepirljivke, morilke. Vse so zaslužile kazni, nobena ni niti navidezno obetala popljšanja. Vendar so vse izpustili na svobodo. Štiri leta pozneje so jih zopet poiskali: pet jih je med tem časom izginilo, dve sta zblazneli, štiri so umrle, dvanajst jih je nadaljevalo prejšnje življenje; dvajsetdve — to je polovica — pa sta krenili na pravo pot. Na omenjenih slučajih je profesorica ugotovila, da so mnoge imele mladostna leta brez posebnih doživljanj in da se jim je vzbudilo nagñjenje do zločinstva kot posledica kake nesreče ali neprijetnosti, ki se jim je bila pripetila v kritični dobi pubertete, t. j. od 12.—16. leta. Omenjena študija pa ni mogla dognati, ali je imelo bivanje v popljševalnici kaj dejanskega vpliva na poznejše življenje. V zavodu so bile le štiri leta, kar je vsekakor prekratka doba za stalno izobličjenje značaja.

GOSPODINJSTVO

Madeže od sadja odstranimo najbolje, ako jih zmocimo z vodo in držimo nad žveplenim plamenom. Tako odpravimo sadne lise z blaga in tudi s kože. Pri ukuhavanju malin in drugega sadja so roke dolgo časa rdeče; pod mokro roko prižgi pravo žveplenko in koža se kmalu ubeli.

Madeže iz svetlih vrat odpraviš, ako jih drgneš s cunjjo, napojeno z bencinom.

DRUŠTVENA POROČILA

Obćni zbor Ženskega dobrod. udruženja v Trstu. (Nadalj.) - Podatki iz blagajniškega poročila:

A) PREJEMKI

Članarina	L 4442'60
Dobrotvorni odsek: dohodki otroške prireditve	515'80
razni darovi	3431'60
posojilo „Ženskega Sveta“	865'95
Prosvetni odsek: razno	20—
Odsek za ročna dela: izkupiček paviljona v Sezani	966'95
ukovina tečajev (vštevši inkasostave)	2828'40
izkupiček za Gosp. koledar	168—
Počitniška akcija: darovi	3013—
prispevek starišev za potnino in razni prejemki	12015'40
posojilo „Organ. vdov in sirot“	1000—
izkupiček čajanke pri Sv. Ivanu	720'70

Skupni prejemki . L 29988'40

B) IZDATKI

Režija: za tiskovine, kartoteka, knjige, izkaznice, pisarniške potreščine, poštni stroški, potnine L	794'05
Dobrodelni odsek: za šolske potrebščine siromašnim otrokom „ prispevek za božične (za obleke) „ razne male podpore v živilih	736'55 893'10 263'90
stroški za otroško prireditev	116'50
Prosvetni odsek: potnine in razni stroški	291'60
Odsek za ročna dela: nakup blaga za paviljon v Sezani	355'70
šolskemu društvu čisti dobiček paviljona	557'80
plače učnemu osebju v vseh tečajih (s krojnimi tečajji vred)	5710—
najemnina in čiščenje prostorov „ za šivalne stroje in pohištvo	496— 1123'40
za učne pripomočke materijal in razni drugi mali stroški	518'70
stroški za Gospodinj. koledar 1923	228'10
Počitniška akcija: potni stroški, nakup obleke, obuvala, perila in razno	16452'70

Skupni izdatki L 28537'90

A) Prejemki . . . L 29988'40

B) Izdatki . . . L 28537'90

Prebitek . . . L 1450'50

Dolg Udruženja je znašal dne 14. maja t. l. 1865'95, kritja je bilo v prebitku L 1400'50, pasiva je znašala torej L 415'45; Udruženje se je zadolžilo radi velikih stroškov, ki jih je imelo pri počitniški akciji. Ker se je v zadnjih mesecih radi preselitve blagajničarke

zelo neredno pobirala članarina, so izostali redni dohodki, na katere je Udruženje računalo. Toda že pred občnim zborom se je ta nedostatek popravil, članarina se zo pet redno pobira; nekatere članice so priskočile Udruženju na pomoč in danes je krit že ves deficit.

Žensko udruženje Volosko-Opatija podalo je na svojoj glavnoj skupštini sledeći izvještaj za god. 1923-24.

Udruženje je i u prošoj godini nastojalo, da svojim radom posluži visokim nacionalnim i kulturnim ciljevima, koje je sebi pri svom postanku postavilo. Danas se oko udruženja okupljaju sva tamošnja društva, ono im plaćuje najamninu, a zato mu sva ta društva sa žarom i požrtvovanjem pomažu kod svih priredbi.

Udruženje je uzdrževalo prošle godine krojaški tečaj za devojke, francuski tečaj morao se lanjske jeseni prekinuti. Sa zadovoljstvom napominjemo, da naše članice u sve većem broju polaze društvenu Čitaonicu i knjižnicu.

Već od svog postanka Udruženje je postavilo sebi cilj — okupljati svu našu mladež pod jednim našim krovom. Trebalo je uznastojati, da se naročito naše devojke očuvaju od tuđjih utjecaja. Da se mladeži pokatkad pruži i zabave, Udruženje je lanjske godine priredjivalo plesne vježbe, igranke i razne predstave, koje deluju odgojno bilo u nacionalnom, bilo u moralnom pogledu. Takove su zabave bile priredjene o Dubovima i Nikoljdanu, te na Silvestrovo i dne 3. februara. Ove zabave su skupljale ne samo našu omladinu već i odrasle. To su zapravo bili i jedini naši sastanci...

Dne 9. rujna proslavljena je svečano krsna slava našeg Udruženja. Tom prilikom je bila otvorena i izložba ženskih ručnih radnja. Na izložbi su članovi imali prilike da razgledaju raznovrsne lepe radove, koje su naše devojke izradile i podarile Udruženju. Na veće istoga dana priredjena je bila zabava, čiji program su tvorile deklamacija, svirka naših pjesama, vesela igra i ples.

Ali najveća briga i skrb Udruženja bila su, i lanjske godine — naša deca. Okupljati decu, poučiti ih, pozabaviti i, kad ustreba podupreti ih — bila nam je glavna zadaća. Kakova je milina gledati kako nedeljom deca grnu u knjižnicu! A lepo ih je bilo videti lani na Uskrs, kad im je Udruženje priredilo «tombolu». Ta igra je imala takav uspeh, da je već onda pala misao, da će trebati slično priredjivati više puta u godini.

Dne 31. maja neka su naša škol. deca pristupila prvoj svetoj pričesti. Za tu svečanu zgodu sva su deca bila pogoščena kavom i slatkišima, što su ih za tu zgodu pripremile naše vredne članice.

Po zaključku školske godine Udruženje se postaralo, da nekoju decu smesti na za-

nat, a početkom nove šolske godine pomoglo je siromašnijim učenicima da nabave knjige i drugi potrebni školski pribor.

Na dan svetoga Nikole priredjena je za decu Tombola. Iza toga davala se je jedna dečja predstava.

Kao i prošlih tako je i ove godine za Božičnicu sakupljena bila izdašna svota priloga, za koji novac je kupljeno bilo odelo i druge korisne stvari, čime su деца obdarena pred lepo okičenim božičnim drvcom.

Na Tri kralja posle podne uprizorena je bila ganutljiva dečja igra u dva čina, a nedavno je opet bila priredjena za decu Tombola.

U raznim zgodama setilo se Udruženje na svojim sednicama i koje siromašnije porodice u mjestu i okolici, te je stvorene korisne zaključke većinom i izvršilo.

Ovaj pokret — naročito skrb za decu — naišao je na lep odaziv kod naše braće u Americi.

Neka je i ovim putem najsrdčajnija hvala našim vrlim pomagačima, koji su Udruženju išli na ruku, te su doprineli, da je ovo rodoljubno društvo u prošloj godini toliko uznapredovalo.

HIGIJENA

Kislo mleko ljudje vse premalo cenijo. Nekateri ga sploh ne marajo. Pa je tako koristno, da bi ga morali prištevatí med redno vsakdanjo hrano. Statistika je dokazala, da dosežejo Bolgari najvišjo starost med evropskimi narodi; ta uspeh pripisujejo obilemu vživanju kislega mleka. Pri nas kisamo mleko s tem, da ga postavimo na miren prostor, poleti na hladno, pozimi na toplo. Posoda ne sme biti docela pokrita. V toplém času je skisano tretji dan. Prestaro mleko ni okusno, se vodeni in greni. Neki berlinski zdravnik pa je dočgal, da doseže kislo mleko šele po 8 dneh vso zdravilno učinkovitost, in je svetoval, naj ga pijejo zlasti jetični ljudje. S takega ostarelega mleka naj se posname neužitna zregnja koziča, ostalo pa naj se dobro zmeša in popije. Po mlekarnah pa pripravljajo kislo mleko na bolgarski način; v sveže mleko devajo posebne glivice — nekak kvas — ki povzroča kisanje. Te vrste mleko je znano pod imenom kefir in jogurt.

Neki slavni ruski zdravnik je mnenja, da povzročajo bakterije obolenje in tudi ostarelost človeškega telesa. Bakterije — koristne in škodljive — se nahajajo po vsem telesu, največ pa v debelem in slepem črevesu. Koristne bakterije podpirajo prebavo, kri in delovanje ostalih organov; škodljive pa razkrajajo organizem, povzročajo bolezní in ostarelost, n. pr. pobenjenje las.

Obojne bakterije pa se med seboj bojujejo; one, ki so silnejše, zmagajo. Zato je treba dovajati telesu take bacile, ki uničujejo škodljive. Kislo mleko pa vsebuje

bakterije, ki delujejo porazno na bolezenske, predvsem na one, ki povzročajo legar (tifus) in jetiko. Po zavžitju mleka se spravijo mlečni bacili na one, ki so v telesu, se bore z njimi in jih mnogo pomore. Zdravniki pravijo, da ima kozje kislo mleko več zdravilne moči nego kravje. Tudi v sladkem mleku, siru in maslu je nekaj takih bakterij, ki v črevesu izločajo z vrenjem mlečno kislino. Bakterije v mlečni kislini ne uničujejo samo bolezenskih bakterij, temveč tudi take, ki razkrajajo telesno svežost in povzročajo staranje las, kože i. dr.

Prebilo zavživanje kislega mleka je večkrat vzrok napenjanju in vetrovom in tudi lahki driski. Ljudje, ki so temu podvrženi, naj ga jedo s kruhom ali pa pijejo pomalem in večkrat. Nekateri si zdrave črevesni katar s tem, da popijejo vsako jutro na tešče kozarec kislega mleka.

Z ono vodo, ki se ocedi kislemu mleku, ko se dela sir, si tudi umivajo glavo. Cenijo jo posebno kot dobro sredstvo proti mastni koži in lasem. Švicarski mlekarski stroji izločajo pri pripravljanju masla trojno snov: maslo, neke vrste sirotko in nečisti vodeni ocedek. Sirotko prodajajo v tovarne za izdelovanje najfinejših vrst toaletnega mila.

Dajte deci zraka in vode! Zdravniki ne morejo dovolj toplo priporočiti narodu, naj smatra solnce in vodo za prva poroka trdnemu zdravju. S pravilnim kopanjem in solnčenjem si poleti utrdimo telo in nabremo moči, da lažje prenašamo neugodnosti zimske dobe in se zavarujemo pred boleznimi, ki so v najpogostejših slučajih le posledica splošne telesne oslabeledosti in neodpornosti. V tem pogledu so zlasti po deželi uklenjeni v nezmislne predsodke. Matere zavijajo in dobro oblačijo otroke celo po leti, da bi bili bele gosposke kože. Morebiti bi ga katera razgalila, ali kaj porečejo sosedje, če bo pohujševal okolico. Matere, dajte si dopovedati in imejte otroke v vodi in na solncu. Če nimate drugega, nalijte jim v kadičo vode, slecite jih in naj brodirjo po vodi ter skačejo po travi. Starejšim pa dajte kopalne hlačice, ki jih deklicam pripnete na moderček ali naramnice, ali pa jim denete v pas elástico. Zdravje otrokovo vam bodi več nego nezmislno zgražanje sosed. Zato vas ponovno opozarjam na članek v zadnji številki «Ž. S.».

Mara.

KUHINJA

Goveja juha. Ako ji hočeš v vročem poletnem času ohraniti tudi za drugi dan, ne dajaj vanjo zelenjave, ker se po njej juha skisa.

Solato ohraniš svežo par dni, če jo deneš v vodo kakor cvetice. V skledo jo nastavi tako, da so v vodi le korenine, listi pa naj bodo v mokrem le za prst visoko. M. Z.

Čevljarnica Forcessin

□□□ TRST - Via Caprin štev. 5 pri Sv. Jakobu - TRST □□□

Kdor išče obuvalo
cenó a vendar lepo,
ta bo pomislil malo,
ne kupil kar na slepo!

In šel bo k „FORCESSINU“,
ki v Trstu vsem od kraja
— ubožcu al' bogatinu —
najboljše čevlje daja . . .

Podružnica
Via Udine 2

Podružnica
Via Udine 2

Predmeti za bolnike trebušni in kilni pasovi

v

Parfumeriji - mirodilnici

E. Grapulin

Gorica, Corso G. Verdi 27

Najboljše sredstvo zoper stenice in drugi mrčes je
„MORANA“

„Morana“ temeljito uničuje stenice in njihovo zalego. Naroča se pri

MAR. SKRINJAR, KOTOR - MUR, DALMACIJA
(Jugoslavija)

Pri večjih naročilih popust, trgovcem rabat. — Išče se ZASTOPNIK
ZA JUGOSLAVIJO. — Ponudbe je poslati direktno na zgornji naslov.

FRANC NAROBÉ

Trst, Via Commerciale 3

priporoča slavnemu občinstvu v meslu
in na deželi svojo dobro založeno

Trgovino z jestvinami

in s kolonijalnim blagom. Konkurenčne
cene. Točna postrežba. Na željo se po-
šilja blago trž. odjemalcem franco na dom.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni šte. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emalirane prsti.

Pozor!! RUDOLF KNEZ Pozor!!

Piazza de Amicis 3 (na Kornu)

ima v zalogi moško in žensko blago in izgotovljene obleke.
Sprejema vsakovrstna naročila za obleke po meri in najno-
vejšem kroju. — Nevesta in ženin dobita pri tej tvrdki vse
potrebno po ugodni ceni! Postrežba točna.